

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: *Tisza emléke előtt hódol az ország*

Forrás:

Az Újság

Bp.
(Hely)

1920. XI. 3.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Tisza István

Idő

"1920"

Személy

Tisza emléke előtt hódol az ország.

(Rákosi Tisza szellemét idézi. — A veszprémi ünnep. — Szász Károly beszéde.)

Vasárnap délután öt óraker éppen két éve volt. Az októberi sárba, mely kiontott embervérrel keveredett, lehanyatlott a nemzet legnagyobb fia, talán azt is mondhatnánk, hogy az *egyetlen nagy*, a kibe kapaszkodhatott volna az egész süllyedő világ, melyet Magyarországnak neveztek akkor. Az orgyilkosság második évfordulóján, mikor mellünkét verve sóhajtunk el egy *mea culpa* azért a mi nagy bününkért, hogy a félelem dermedtségében még fölzokogni is alig mertünk Tisza István holtteste fölött, az ő emlékét sóhajtón idézve hajtja meg fejét halhatatlan emlékezte előtt az ország. És idézi ezen a napon a nagy geszti árnyékot, zokogva hívja szellemét, lelkét, géniuszát, mely egyedül meutheti meg azt, a mi e széles világon még magyarnak menthető.

Vasárnap délután az egész országban megobbentek a gyászfátyolok és könnyes emlékezés szavai bólogattak a huszadik század legnagyobb magyarjának néma kriptája felé.

Emlékünnep a Nemzeti Társaskörben.

Vasárnap délután öt óraker a Nemzeti Társaskör dísztermében fényes közönség gyülekezett Tisza István gróf gyászdrapériával övezett arczképe előtt, a fehér falak között, melyeknek egyszerűsége mintha az ő puritán, férfias, dacos és büszke egyéniségét sugározná. A széksorokban és a falak mentén ott látjuk az ő egész régi Magyarországot, azokat, a kik vele dolgoztak, a kik közel álltak szívéhez. Olyan ez a díszes, előkelő, feketeruhás társaság, mint egy nagyuri család, mely a család fejének emlékezte előtt hódol. A széksorokban egymásután üdvözlölik a régi, ismerős arczokat. Fel-ösmerjük *Hazai* vezérezredest, *Ghillány* Imrét, *Jan-kovich* Bélát, *Balogh* Jenőt, *Skerlecz* Iván báró volt-horvát bánt, *Simontsits* Elemért, *Herczeg* Ferenczet, *Heinrich* Ferenczet, *Nemes* Antal püspököt, *Papp* Géza bárót, *Horthy* István tábornokot, *Perényi* Zsigmond bárót. Ott ül *Hegedüs* Loránt, *Lánczy* Leó, *Krausz* Sinek, *erkölcsének és jellemének, hogy feltámadhasson mon, Harkányi* János báró, *Kajffa* László, *Nosvay* La-*jos, Szilágyi* Lajos, *Lőrinczy* György, *Kállay* Tamás, *Angyal* József, *Kéthy* Károly báró, *Bálint* Rezső és *Grósz* Emil professzorok. *Váry* Albert főügyész. *Ná-*

dossy Imre főkapitány, *Fazekas* Agoston alispán, *Zsi-linszky* Mihály, *Maityasovszky* György, *Récai* Mór, *Vardha* Gyula, *Réz* Mihály, *Kozma* Andor, ott látjuk a második honvédszázárezred — Tisza ezrede — tisztikarának küldöttségét. A régi országgyűlésnek sok-sok tagja van jelen, volt miniszterek, egyetemi tanárok, előkelő, hatalmas urak, a kik egyáltalán nem tolatksznak, átengedik helyeiket a gyönyörű hölgyközönségnek s finoman, szerényen, föltünést nem keresve, meghúzódnak egy sarokban, vagy egy ajtófélfának támaszkodva. A német követség is képviselteti magát. Viszont a kormány részéről és a nemzetgyűlés részéről senkit sem látunk.

Pontban öt óraker, abban a perczen, a mikor Tisza István nagy szívét ma két éve a bérgyilkosok golyója átjárta, helyet foglalnak az emelvényen *Lukács* László, *Kúthy* Lajos báró, *Beöthy* Zsolt, *Rákosi* Jenő és *Horánszky* Lajos. *Beöthy* Zsolt emelkedett szavakban nyitja meg a Tisza István-émlékbizottság nevében az ünnepi gyűlést és azt mondja, hogy miként a páduai egyetem dísztermében büszkélkedő felírás ezt hirdeti: Ezek a falak még visszhangozzák Galilei nevét, azonképpen elmondhatjuk, hogy ebben a teremben ezek a falak még visszhangozzák Tisza István szavát. És nevével eleste után két esztendővel visszhangozza már hogy és völgy széles e hazában.

Beöthy ezután felkéri *Rákosi* Jenőt, hogy az ő friss koszorúkkal teli zászlaját hajtja meg Tisza nagy emléke előtt.

Rákosi Jenő Tisza Istvánról.

Rákosi Jenő, a nemzet ünnepelt nagy publicistája és írója, magasan járó, a szívek legmélyebb rejtekében is visszhangozó szavakban emlékezik meg Tiszáról, művészelekre rembrandti portréját köti meg a nagy ma-

gyarnak. Kifejti a közönség állandó helyeslése közben, hogy ebben az országban fel kell támadnia Tisza szellemének, erkölcsének és jellemének, hogy feltámadhasson az ország. Nem politikáról van itt szó, nem politikának kell itt feltámadni, hanem az ő szellemének! A nemzet és géniuszától fogant és született szellem ez, a mely his-tóriánk nagyjaiban alkotólag égett és a melyet ő ben-

ne egy kores, megtántorodott, elvetemedett nemzedék próbált megölni. Nem hívja tetemre a gyilkosokat, ő a lelkiismeretfurdalás parazsát az orgazdák agyveléjébe szeretné plántálni, mert neki a bérgyilkosnál ezer-szer nagyobb bűnös az orgazda, a ki jólétben él, vagyont és hatalmat gyűjt és az aljas szenvedelmeket szolgáló nyomorékokat használja fel céljai eszközéül. Elmondja ezután kritikáját arról az elemire rothasztott közszellemről, mely lehetővé tette, hogy Tiszát megölhették. „Nem az a legrettenetesebb, hogy megölték, hanem az, hogy megölhették!”

„Tisza szellemét, hitét, szeretetét, erejét.”

Végül emelt hangon, magasztos szavakban idézi Tisza lelkét a nép számára, Tisza jellemét a magyar férfiak számára, Tisza puritán önzetlenségét a magyar közügy szolgálatára, Tisza szellemét az államférfiak számára, Tisza keresztény hitét, türelmét és szeretetét mindenki számára, Tisza férfierejét a nemzet számára. (Nagy tetszés és taps.)

— Mert bizony, mondom tinéktek, — fejezi be beszédét *Rákosi* Jenő — hogy e nélkül, az ő lelke, az ő hite, az ő ereje nélkül maradván, nem él meg a mi Magyarországonk.

Rákosi nagy tetszéssel és meghatottsággal hallgatott beszéde után *Horánszky* Lajos, Tisza kiváló élet-írója olvasott fel egy fejezetet készülő munkájából, *Tisza István és a világháboru* czimen. Nagy lelkesedése és tisztelete Tisza emléke iránt nem hatalmasodik el annyira *Horánszky* előadásában, hogy meg ne érezniék a történetíró objektivitása és alapos tárgyismerete beszéle! Megkapó szavakkal festi Tisza küzdelmét a háboru ellen, viaskodását a háboruval, néma mártíromságát a rászórt rágalmakkal szemben és hősi bukását. A közönség megilletődéssel hallgatja.

Végül *Beöthy* Zsolt indítványára elhatározza az ünnepi gyűlés, hogy egy küldöttség Gesztre utazik és a temetés második évfordulóján koszorút helyez Tisza sírjára. Ez alkalommal az özvegy grófnének a gyűlést hódolatteljes tiszteletét és részvétét fejezi ki.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság Tisza emlékének.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság vasárnap délben tizenkét óraker a Deák-téri evangélikus egyház dísztermében a reformáció megszületésének emléknapján, mely egyben a magyar protestantizmus nagy

ának, Tisza István grófnak a halála napja is, — ünnepi ülést tartott. *Petri Elek* református püspök elnöki megnyitója után, melyben azt mondta, hogy a reformáció nem csupán tisztító procezzus volt, hanem a lelkek egy hatalmas fellendülése, mely az evangéliumi igazságnak és szabadságnak, a keresztényi egyenlőségnek és testvériségnek szent eszméjével ajándékozta meg a világot. — *Ballagi Aladár*, az egyetem prorektora tartott igen magas színvonalú előadást a kereszténység egységéről. Majd az ősz *Vargha Gyula* szavalta el *Tisza István* emlékeztetőnek szentelt költeményeit. Ezután *Pekár Gyula* olvasott föl lendületes emlékeztető *Tisza István*ról.

A forradalmi tragédia képeit idézi föl a közelmúlt véres hődeiből: a parlament utolsó ülése, a forradalmi kőosz, az összeomlás és a sárból, szennyből mintegy tragikus árnyék emelkedik ki a sebzett párducz, *Tisza István*. „Hogy mi jön? A vég. És itt nincs menekvés...” Ezek *Tisza* szavai. Aztán jönnek a dráma többi felvonásai: *Tisza* utolszor van a pártkörben... A halottasház, a golyók nyomai a falban, a sötétségben egy mozdulatlan fekete folt az ágy fejénél: a nagyaszony. És ő maga, a hatalmas, szép, lései test.

Beszéde végén, mely a jelenlévőkre nagy hatást tett, *Pekár* is *Tisza* szellemét idézi a magasságokból e szerencsétlen nemzet számára.

Veszprémmegye Tisza-ünnepé.

Vasárnap leplezték le Veszprém vármegye dísztermében *Tisza István* gróf arcképét. A leleplezés ünnepe a nagy halott elestének napján országos ünneppé növekedett. A kormányzó *Tomecsányi Vilmos Pál* igazságügyminisztert küldte el Veszprémbe, hogy az ünnepségen személyét képviselje. Az ünnep a református templomban kezdődött, majd a vármegyeház dísztermében folytatódott, a hol megjelent a kormányzó képviselőjén kívül *Rott Nándor* veszprémi püspök a káptalan tagjaival, *Német István* tudadunai református püspök, *Kapi Béla* tudadunai evangélikus püspök, a *Tisza István-Emlékbizottság* küldöttsége, *Vas-, Zala-, Somogy-, Tolna- és Győrmegegyék* küldöttségei, valamint a helyőrség tisztikara. *Hunkár Béla* főispán az ősi szo-

kástól eltérően megnyitóbeszédét állva mondta el, megragadó szavakkal jellemezve *Tisza István* nagyságát.

Ezután *Szász Károly* titkos tanácsos, az utolsó képviselőház elnöke mondott hatalmas emlékbeszédet.

Szász Károly emlékbeszéde.

Markán szavakkal jellemzi *Tiszát*, a kinek vértanulahála után bizonyára nem akad komoly hazafi, a ki el ne ismerné nagyságát. Elmondja *Tisza István* kiadalmát a jelszöpolitika ellen. *Tisza* a szavaknak jelszöszere értelmében nem volt se konzervatív, se liberális, se arisztokrata, se demokrata. Ő az embereket nem társadalmi állásuk, nem felekezeti hovatartozásuk, hanem egyéni érdemeik szerint mértegette, szeretete, vagy vetette meg. *Tisza* nem a választójogot féltette a néptől, hanem az annyira szeretett népet féltette a szélsőséges választójoggal kapcsolatos izgadtól és masztigolástól.

„Ha különböző fáról való is...”

Egyetértést hirdet ezután *Tisza* emléke nevében *Szász Károly*. Ha lehet program, a mit kitűzni ma legelsősorban szükséges, az csak ez a szó lehet a maga igazi értelmében: Egyetértés. Össze kell fogni mindenkinek, a ki a hazát igazán szereti, jobban, mint a hogy gyűlölni tudja ellenségeit. A keresztény szeretet nem politikai jelszöszere értelemben, nem üres frázisként, hanem a maga krisztusi valóságában és evangéliumi tisztaságában hasson át mindnyájunkat egyenként és összesen, hassa át közéletünket és ha rajta is kell lenniünk, hogy a férges gyümölcs lerzasssók, az ország nagy kertjében termett ép gyümölcs férjen meg mind egymás mellett, ha különböző fáról való is, hiszen a magyar ég napsugara sütötte valamennyi fa koronáját és a magyar föld táplálja mindannyjának gyökereit. Mikor a haza határát egy igazságtalan béke összetörte, akkor nem szabad, hogy választások maradjanak magyarok sorában, tisztességes emberek, osztályok, pártok, nyelvterületek és felekezetek között.

Tisza István szelleme azt hirdeti nekünk, hogy az országot meg kell menteni, ha különböző módokon is,

de egy akaratral. A ki e szent akaratot hordozza lelkében, azt ne merje senki félretaszítani, a munkában akadályozni, de ő maga se vonuljon félre, hanem álljon elő és szolgálja a nemzet ügyét.

A képviselőház elnökének gyönyörű beszéde, mely itt-ott történelmi távlatokat mutat, zugó helyeslés vállott ki a közönség soraiban.

Ezután különböző felszólalások voltak, melyek közül különösen érdekes *Fiáth Pál* báróé, a ki azt indítványozta, intézzen a vármegye dírtarat valamennyi törvényhatósághoz, hogy *Tisza István* emlékeztetőt hasonló módon örökítsék meg. A közgyűlés ezt az indítványt egyhangulag elfogadta. Ugyancsak elfogadták *Fiáth* másik indítványát, hogy *Szász Károly* klasszikus beszédét szöszszerint örökítse meg a megyegyűlés jegyzőkönyve. Délben társasbéd volt, melyen több beszéd hangzott el.

Ez az egész nap Veszprémben *Tisza Istváné* volt, a halotté, a kinek szelleme, ha élni fog minden magyar lelkében, akkor Magyarország élni fog.